

El que veié la Lluna

22.12.77

El que veié la Lluna és el títol d'una sardana del mestre Blanch Reynalt, de Castelló d'Empúries, un dels més celebrats compositors de sardanes (i del qual hi ha en preparació un disc amb una antologia de la seva producció). Aquest títol, El que veié la Lluna, constitueix el que anomenem una oració subordinada relativa (substantiva), i només pot tenir vida pròpia, bo i deslligada de la seva oració principal, com a títol d'una obra o indicació anàloga, ja que equival a un grup nominal. I justament aquest fet, el seu aïllament de qualsevol context més ampli, contribueix que aquest títol sigui perfectament ambigu. Tant pot voler significar «La persona que va veure la Lluna» com «Allò que fou vist per la Lluna».

El terme relatiu que, amb l'article el com a antecedent —és a dir, el conjunt el que— introdueix oracions relatives substantives que poden representar el subjecte de l'oració principal. El que veié la Lluna es va

espantar— o bé el seu complement. Les estrelles no podien veure el que veié la Lluna. Sense declarar-lo, ni de bon tros, inadmissible, el rigor gramatical més aviat desaconsella l'ús del conjunt el que referit a una persona, tant més que, tal com hem vist, es pot prestar a ambigüitat, i recomana que es prefereixi, especialment en textos d'un tot elevat, l'ús del conjunt el qui o bé, simplement, qui: Qui (o el qui) veié la Lluna es va espantar. (Naturalment, en la forma del plural no hi pot haver cap ambigüitat, car forçosament ha d'ésser de designació personal: Els que veieren la Lluna). Com a designació neutra, en canvi, s'usa normalment el que (que una pronúncia defectuosa sovint converteix, indogudament, en «el què»), conjunt que pot alternar amb allò que, això que (en alguns casos) i, també, la forma arcaïtzant ço que, avui molt poc usada. Es solament en casos de possible ambigüitat, com ara el que ens ha servit d'exemple, en què hom recomana de preferir allò que a el que. Efectivament, dient Allò que va veure la Lluna, forçosament caldria entendre que es tracta d'aquelles escenes o paisatges vistos per la Lluna (degudament personificada, com a les rondalles d'Andersen).

ALBERT JANE